

Vuonna 2022 toimitettavien aluevaalien yleiset ennakoäänestyspaikat

Keskusvaalilautakunta 10.11.2021 § 78

740/00.00.00/2021

Valmistelija Hallintosihteeri Leena Räsänen

KEVA § 71

Aluevaalit toimitetaan kunnissa pääpiirteissään samalla tavalla kuin kuntavaalit, kuitenkin siten, että ehdokasasetteluun liittyvistä tehtävistä ja vaalien tuloksen vahvistamisesta huolehtii kunnan keskusvaalilautakunnan sijasta uusi viranomaisen, aluevaalilautakunta. Aluevaalilautakunnan asettaa aluevaltuusto, mutta ensimmäisissä aluevaaleissa kuitenkin aluehallintovirasto.

Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän nojalla kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että äänioikeutettujen äänestysmahdollisuudet vaaleissa ovat riittävät sekä ennakoäänestyksessä että vaalipäivänä. Oikeusministeriö pitää ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen riittävää lukumäärää yhtenä keskeisenä tekijänä hyvän äänestysaktiivisuuden saavuttamiselle aluevaaleissa.

Kunnan on vaalijärjestelyissään huolehdittava siitä, että äänestyspaikat ovat saavutettavia ja esteettömiä ja että äänestäminen äänestyspaikoissa on kaikissa tilanteissa äänestäjille mahdollisimman turvallista ja että järjestelyt myös näyttävät äänestäjien silmissä siltä. Yhtä lailla äänestyspaikoissa on pystyttävä huolehtimaan vaalivirkailijoiden turvallisuudesta.

Vaalilain 9 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi ennakoäänestyspaikka, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Ennakoäänestyspaikkoja tulisi perustaa riittävä määrä ja eri puolille kuntaa/kaupunkia, jotta äänestäjät jakaantuisivat mahdollisimman tasaisesti eri paikkojen kesken, jolloin suuria ruuhkia ei syntyisi. Ennakoäänestyspaikassa on voitava pitää riittävät turvavälit äänestämään tulleiden kesken. Kunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että yleisiä ennakoäänestyspaikkoja on kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään ja myös kunnassa asioivien muiden kuntien äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää. Ennakoäänestyspaikkojen riittävä määrä voi edesauttaa myös koronavirustilanteessa sitä, että äänestäjät hajaantuvat tasaisemmin eri paikkoihin eikä ruuhkia pääse syntymään, jolloin turvavälien pitämisestä on helpompi huolehtia.

Ennakkoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä tapa on sijoittaa ennakkoäänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Kuitenkin myös taajamien ulkopuolella asuville on järjestettävä asianmukaiset ennakkoäänestysmahdollisuudet. Ennakkoäänestyspaikan on oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät tulevat sinne mieluusti.

Vuoden 2021 kuntavaaleissa monessa kunnassa ennakkoäänestyspaikka oli järjestetty ulkotiloihin esimerkiksi telttaan, konttiin tai drive-in -pisteelle, jolloin paikka saattoi periaatteessa sijaita missä tahansa, kunhan sillä oli osoite, jonka perusteella äänestäjät löytävät paikan. Yleistä ennakkoäänestyspaikkaa ei saa sijoittaa sellaiseen paikkaan, johon kaikilla äänioikeutetuilla ei ole pääsyä. Tällaisia paikkoja saattavat olla esimerkiksi varuskunta-alueet.

Liikuntavammaisten ja muiden liikkumisesteisten henkilöiden ennakkoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan vammaisten käyttämille kulkuvälineille on pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakkoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä henkilö pääsee esteettä äänestystilaan. Pyörätuolia käyttäviä henkilöitä varten tulisi myös olla äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden näkemättä täyttää äänestyslippunsa. Aiemmissa vaaleissa esteettömyydessä mahdollisesti havaitut puutteet tulee korjata.

Ennakkoäänestyspaikan on sekä tiloiltaan että sijainniltaan sovittava tarkoitukseensa myös järjestyksenpidon kannalta. Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa ja siihen liittyen niin sanotusta vaalimainontakiellosta. Käytännön syistä vaalimainontakiellon ulottuvuus voi joissakin ennakkoäänestyspaikoissa olla alueellisesti rajatumpi kuin yleensä vaalipäivänä äänestysalueen äänestyspaikassa. Mikäli ennakkoäänestyspaikka perustetaan esimerkiksi kauppakeskukseen, kunnan keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa etukäteen oltava yhteydessä kauppakeskuksen johtoon ja varmistauduttava siitä, että ennakkoäänestys otetaan asianmukaisesti huomioon kauppakeskuksen muussa toiminnassa. Tällöin yhtenä vaalimainontakiellon ulottuvuutta koskevana vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että vaalikampanjointi ja vaalimainonta eivät saa näkyä tai kuulua ennakkoäänestyspaikkaan eikä sen sisäänkäyntiin.

Ennakkoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilain 56 § 2 mom.). Koronavirustilanteessa tärkeä näkökulma on myös turvallisuus: äänestäjän

tulee olla turvallista äänestää ja vaalitoimitsijoiden tulee olla turvallista hoitaa tehtäviään. Ennakkoäänestystilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän. Usein ruuhkat syntyvät siitä, että ennakkoäänestyspaikka on sijoitettu sellaiseen tilaan, johon mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä. Ennakkoäänestyksessä aikaa ei yleensä vie äänestäjän käynti äänestyskopissa, vaan sen jälkeinen asiointi vaalitoimitsijan kanssa. Kuntien tulee huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakkoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakkoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kannalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti. Äänestäjien muodostamissa jonoissa ja toisaalta myös äänestäjien ja vaalitoimitsijoiden välillä on kyettävä pitämään riittävät turvavälit. Tämä saattaa edellyttää, että ennakkoäänestyspaikassa on oltava yksi vaalitoimitsija sitä varten, että hän valvoo turvavälien noudattamista sekä huolehtii siitä, että paikkaan otetaan sisään vain rajallinen määrä äänestäjiä kerrallaan. Ennakkoäänestyspaikassa tulee myös olla näkyvästi esillä äänestäjille tarkoitettu turvaväleistä kertova opastus.

Oikeusministeriö antaa vaaliohjeissaan tarkempia ohjeita ennakkoäänestyspaikan varustelusta koronavirukseen liittyen, esimerkiksi vaalivirkailijoiden mahdollisesta suojaruudusta, käsihuuhteen käytöstä ja suoja-pleksien mahdollisesta käyttämisestä.

Ennakkoäänestyspaikka on sijoitettava rakennuksessa niin, että rakennuksen poistumistiet pidetään esteettöminä. Poistumisteiden opasteita ei saa peittää. Järjestelyjen asianmukaisuus on syytä tarvittaessa etukäteen varmistaa alueelliselta pelastusviranomaiselta.

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina ennakkoäänestyksen ajanjakson päivinä, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä. Erityinen syy voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taajaman vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Jokaisessa kunnassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi sellainen ennakkoäänestyspaikka, joka on avoinna jokaisena ajanjakson päivänä. Tällaisen ennakkoäänestyspaikan lisäksi on mahdollista perustaa kunnan eri alueille ennakkoäänestyspaikkoja, jotka ovat auki vähemmän kuin seitsemän päivää.

Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakkoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakkoäänestyspaikka ei saa olla avoinna arkipäivisin ennen kello 8 eikä kello 20 jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9 eikä kello 18 jälkeen. Hyväksi havaittu käytäntö on, että ainakin ennakkoäänestyksen

ajanjakson kahtena viimeisenä päivänä yleinen ennakoäänestyspaikka pidetään avoinna kello 20 saakka.

Viimeisimmissä vaaleissa on monissa kunnissa maaseudulla pyritty turvaamaan äänestysmahdollisuuksia perustamalla kirkonkylän lisäksi myös pienempiin kyliin yleisiä ennakoäänestyspaikkoja, jotka ovat avoinna lyhyehkön ajan liikkuvan ennakoäänestyspaikan tavoin. Esimerkiksi eräässä kunnassa viimeisissä vaaleissa aikaisemman kirkonkylällä sijaitsevan yleisen ennakoäänestyspaikan lisäksi kunta on perustanut eri kylille yhteensä kahdeksan lyhyen aukioloajan yleistä ennakoäänestyspaikkaa.

Ennakoäänestyspaikkojen aukiolopäivät ja –kellonajat olisi hyvä pitää mahdollisimman laajoina. Tällä edesautetaan sitä, että äänestäjät voivat käydä äänestämässä eri aikoina, jolloin ruuhkia syntyy vähän ja turvaväleistä huolehtiminen on helpompaa. Kunta voi halutessaan tiedottaa, että osaa vaalilain mukaisesta päivittäisestä ajasta, esimerkiksi klo 8-10, suositellaan ensisijaisesti koronan riskiryhmiin kuuluville äänestäjille.

Ennakoäänestyspaikkojen olisi hyvä pysyä samoina vaaleista toiseen. Näin edistetään sitä, että äänestäjät tietävät, missä äänestyspaikka on. Paikkojen lopettaminen tai siirtäminen taikka niiden vakiintuneiden aukioloaikojen muuttaminen ilman pakottavaa syytä saattaa aiheuttaa epätietoisuutta äänestäjien keskuudessa. Jos muutoksia kuitenkin tehdään, niistä on tehokkaasti tiedotettava.

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa kuulutuksin, julkaisemalla tiedot kunnan kotisivuilla, julisteilla kadunvarsimainostelineissa, sanomalehti-ilmoittelulla, sanomalehtijutuilla, koteihin jaettavilla tiedotteilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Edellisten vaalien tapaan äänioikeutetuille lähetettäviin äänioikeusilmoituksiin (ilmoituskortti) liitetään äänestyspaikkarekisteristä koottava luettelo hänen oman lähialueensa yleisistä ennakoäänestyspaikoista. Opastus ennakoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin.

Liikkuva ennakoäänestyspaikka voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti: rakennetaan äänestystila bussiin tai vastaavaan kulkuneuvoon, suunnitellaan päivittäinen reitti kellonaikoiheen, tiedotetaan tehokkaasti bussin pysähdyspaikoista ja aikatauluista, minkä jälkeen toteutetaan reitti ja suoritetaan äänestys. Bussin jokainen pysähdyspaikka on tallennettava osoitteineen ja kellonaikoiheen vaalitietojärjestelmään sisältyvään äänestyspaikkarekisteriin. Kunnan sisäinen tiedottaminen liikkuvan ennakoäänestyspaikan pysähdyspaikoista on tärkeää siksikin, että äänestäjille postitettavan äänioikeusilmoituksen liitteessä niitä ei erikseen mainita.

Ennakkoäänestyspaikka on mahdollista sijoittaa myös ilmoitetun osoitteen ulkotilaan (esimerkiksi telttaan, konttiin tai drive-in pisteelle), jos kaikki vaalilain vaatimukset voidaan täyttää. Erityisesti on huolehdittava siitä, että vaalisalaisuus säilyy.

Valmistelija: hallintosihteeri Leena Räsänen

Päätösesitys (hallintosihteeri Räsänen):

keskusvaalilautakunta esittää kaupunginhallitukselle

päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2022 aluevaalien ennakkoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakkoäänestysajan auki oleviksi ennakkoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen Prisma, Palokunnankatu 37, Raahе
Raahen K-Citymarket, Ollinkalliontie 2, Raahе
Tapahtumatalo Raahе (Kauppaporvari), Kirkkokatu 28, Raahе
Vihannin entinen kunnanvirasto, Kirkkotie 2, Vihanti

vahvistetaan vuoden 2022 aluevaalien kiinteiden, koko ennakkoäänestysajan avoimena olevien ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

12. - 14.1.2022	klo 9.00 - 20.00
15. - 16.1.2022	klo 12.00 - 18.00
17. - 18.1.2022	klo 9.00 - 20.00

päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset ennakkoäänestyspaikat Alpuaan, Lampinsaareen, Tikkalaan sekä Pattijoelle.

vahvistetaan vuoden 2022 aluevaalien lyhyen aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 12.1.2022	klo 14.00 - 18.00
Lampinsaari 13.1.2022	klo 14.00 - 18.00
Tikkala 14.1.2022	klo 14.00 - 18.00
Pattijoki 17. - 18.1.2022	klo 12.00 - 20.00

myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat.

Keskusvaalilautakunta: Hyväksyi esityksen.

KH § 333

Päätösesitys (kaupunginjohtaja Nurkkala):

kaupunginhallitus

päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2022 aluevaalien ennakkoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakkoäänestysajan auki oleviksi ennakkoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen Prisma, Palokunnankatu 37, Raahе
Raahen K-Citymarket, Ollinkalliontie 2, Raahе
Tapahtumatalo Raahе (Kauppaporvari), Kirkkokatu 28, Raahе
Vihannin entinen kunnanvirasto, Kirkkotie 2, Vihanti

vahvistetaan vuoden 2022 aluevaalien kiinteiden, koko ennakkoäänestysajan avoimena olevien ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

12. - 14.1.2022	klo 9.00 - 20.00
15. - 16.1.2022	klo 12.00 - 18.00
17. - 18.1.2022	klo 9.00 - 20.00

päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset ennakkoäänestyspaikat Alpuaan, Lampinsaareen, Tikkalaan sekä Pattijoelle.

vahvistetaan vuoden 2022 aluevaalien lyhyen aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 12.1.2022	klo 14.00 - 18.00
Lampinsaari 13.1.2022	klo 14.00 - 18.00
Tikkala 14.1.2022	klo 14.00 - 18.00
Pattijoki 17. - 18.1.2022	klo 12.00 - 20.00

myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat.

Kaupunginhallitus: Hyväksyi esityksen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että hallintosihteerі Leena Räsänen esitteli asiaa kokouksessa.

Lyhyen aukiolojen yleiset ennakkoäänestyspaikat ovat varmistuneet seuraavasti:

Alpua: Alpua kylätalo (entinen koulu), Luohuantie 35, 86460 Alpua
Lampinsaari: Gunnarin Kartano (entinen koulu), Kaivoskatu 2, 86440 Lampinsaari
Tikkala: Tikkan koulu, Martikkalantie 7, 92230 Mattilanperä
Pattijoki: Tekninen keskus, Ruskatie 1, 92140 Pattijoki

Päätösesitys	<p>Merkitään tiedoksi kaupunginhallituksen päätös vuoden 2022 aluevaalien yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja</p> <p>merkitään tiedoksi lyhyen aukiolon ennakkoäänestyspaikat ja</p> <p>merkitään tiedoksi, että keskusvaalilautakunnan sihteeri on ilmoittanut yleisten ennakkoäänestyspaikkojen tiedot oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän pohjatietojärjestelmään määräpäivään 5.11.2021 mennessä.</p>
Päätös	<p>Hyväksyi esityksen.</p>